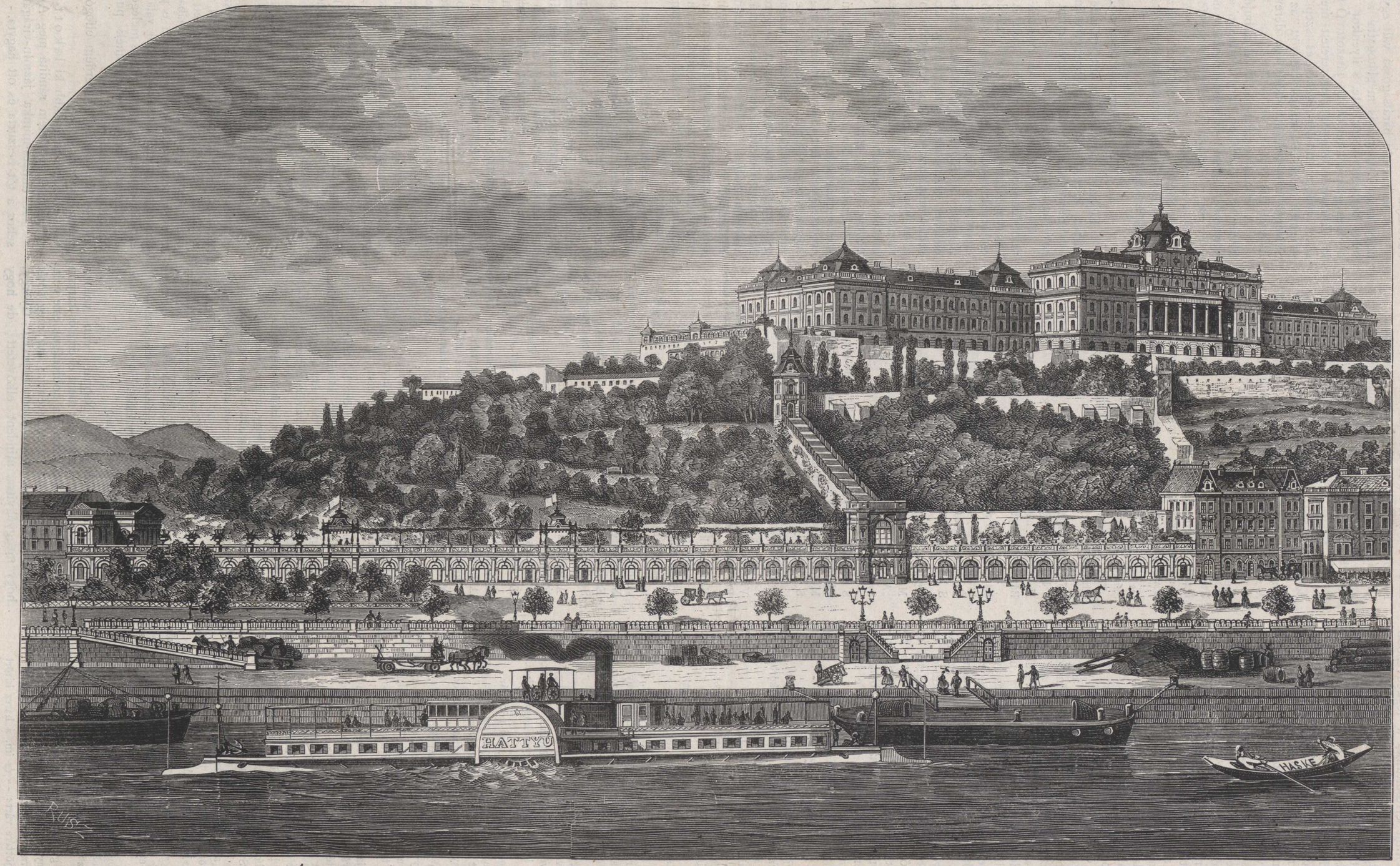

A budai kir. várkerti épitkezés.

— Itt foglalkozott utoljára az, suttogá, ki mindenem volt.

Mi nehéz titok súlya szakadt rá egyszerre szivemre! A szobában nem állapodtunk meg, hanem a lakosztály másik szárnyába mentünk, hol a ház végén levő szöglet-szoba ajtaját nyitotta meg Andor.

Én mentem elől. De visszariadtam. . .

Andor gyöngéden előre tolt s beléptem.

Halotti szoba volt az, egy kripta, bevonva fekete posztóval. A ravatal körül három égő szövétnek. Csak a koporsó hiányzott róla; helyette fekete fátyollal leboritott arczkép állt a ravatalon. A szemben levő ablak, mely a virágos kertre nyilt, nyitva volt. A jobb szögletben egy kis faragott asztalkán puska feküdt.

Kérdőleg néztem Andorra.

Láttam, hogy gyötrelmes emlékek tusáját igyekszik leszoritani keblén. Végre igy kezdé:

— Nem érted ugy é, mondá keserü mosolylyal, mit jelent e komédia? Elmondom. Nekem nőm volt. Szép, édes nőm. Volt. De meghalt.

Megdöbbentem.

— E szobában töltém nehány évvel ezelőtt nappalaimat, folytatá. Itt állt könyvtáram, itt voltak gazdasági irományaim s fegyvereim. Egy napon, midőn nőmet a kerti séta után szobájáig kisértem, hol azt a himzést volt folytatandó, melyet az imént láttál: ide jöttem szobámba, hogy akkor nap érkezett franczia fegyveremet vizsgáljam. Miután a kitünő puska szerkezetén kibámultam magam, az ablakhoz léptem. Fegyverem véletlenül elsült. A dördülést ama jázminbokor mögött sikoltás követé. Megdermedtem. Ki lehetett a külön elrekesztett virágosban, miután nőm legott, hogy szobájába értünk, munkájához leült. Odarohantam azon irtózatos tudattal, hogy valakit meglőttem. A bokor megett — nőmet találtam, ki egy letört jázmint tartott kezében, mely munkájához szolgált volna.

Andor keble görcsösen emelkedett, mig végre szivet hasgató, de jótékony sirás viharában tört ki nagy fájdalma. A boldogtalan férfiu nyakamba borult és zokogott.

— Nemcsak nőmet öltem meg, mondá a roham lecsillapulta után. nemcsak nőmet, ki még nehány napig vergődött halálos kinjaiban, de vele együtt azon édes kis reménységemet is, melyet szive alatt érlelt — gyermekemet!

Mélyen megrendülve álltam a sujtott férfiu előtt, kinek nagy vagyona nem tudá kitölteni azon ürt, mely életében támadt. Innen azon lázas mohóság, melylyel rokonérzést keresett, hogy vele szive örök-égő sebét enyhitse.

Aztán leleplezte az arczképet.

Valóban szép volt. Dus szőke hajába jázmint tűzött, finom fehér újjai között is azt tartott. A jázmin ugy látszik az ő végzetes virága volt. Sírján is az virul. Andor leborult előtte, fölnézett a kedves vonásokra s fejét hajtogatva fájdalmasan mosolygott feléje.

— Ilonkám, Ilonkám, ugy szerettelek!

Az én szemem is megnedvesült. Nem tehettem egyebet — erősen megszoritottam kezét.

Aztán folytatá:

— Akadt elég buta és rosz lelkü, aki szándékos gyilkossággal vádolt. Ezeké csak megvetésem volt. Különben is, minek hurczolni e sulyos életet? A szerelem önzővé tett — meg akartam halni. Lelkemben egy nagy, vigasztaló gondolat érlelődött — a h a l á l. Ha kételkedém a sírontuli egyesülésben a rózsaszin valóság napjaiban — a gyász sötét órái helyreigaziták bennem a halványodó hitet. Igen, van tulvilági élet s én megint egyesülök Ilonkámmal. Bánatos gyönyörben fürdött e percztől lelkem s halni csak azon okból késtem, amely okból késünk az élvet élvezni, hogy aztán annál teljesebb legyen.

E rémes gyönyör-hajhászat, e fonák öröm megijesztett. Kérleltem, meg akartam győzni. Csak kezével intett.

— E perczet vártam, Szeverin, hogy tisztába jőjjek a földiek iránt. Te rendezed azokat. Ne beszélj rám, ne térits más gondolatokra, ne zavard fájdalmas boldogságomat. Nem mondok időt, hogy mikor, de légy készen. Amig jól esik véled beszélnem róla, örülj velem. Hálát adok istennek, amért utamba vezetett. Te értesz. Maradj mellettem. Soha ne is távozz mellőlem — addig!

Valóban, Andor nemcsak testvéri szeretettel csüggött rajtam, hanem — féltékeny is volt. Nem engedte, hogy emberek közé menjek, másokkal beszéljek, mig ő rendbe nem hozza vagyonát s végrendelkezik. Öngyilkossági szándékát eltökélte végrehajtani s közönnyel beszélt róla, mint olyan dologról, melynek okvetlen meg kell történnie.

Egy napon igy szólt:

— Szeverin, itt az idő!

Már az utolsó napokban távol tartotta magát mindenkitől; hireszteltette, hogy sulyos beteg. Ujabb okokkal iparkodtam letériteni iszonyu szándékárul.

Szemrehányólag emelé rám szemét s csak ennyit mondott:

— Azt hittem eddig, hogy megértettél.

Márczius 16-án még csak nehány nap volt hátra életéből.

— Szeverin, a jázmin-bokornál ha holnapután a lövés eldördül, tudod mi a teendőd. Reménylem, nem csinálsz lármát belőle. Öngyilkosságom okát megirom, a hatóságokat értesitsétek, de mást senkit. Másokra nézve egyszerüen meghaltam; a végrendeletet kihirdetik s te helyembe lépsz, megházasodol, különben birtokodat elveszik. És lesz családod, lesz családom . . .

Márczius 18-án a forradalom hire villámként csapott a mi kis falunkba is.

— Andor! kiáltám s keblem a vegyes érzések torlódásától szinte megszakadt. Andor! hallod a riadót? Hí a haza! Most vagy soha! A te bátor lelkedre, a te karodra szüksége van hazádnak! Andor, te kardot fogsz kötni!

Megállt. Arczán a halványságot égő pir váltá föl. Szeme kigyúlt s magasra emelve kezét, rebegé:

— A hazáé nem csak életem! A hazáé h a l á l o m is!

Követtem a csatába. Mellét golyó furta át. Meghalt. A többittudja ön.

— Isten nyugtassa őt, mondá a lelkész ünnepélyesen. Neki szüksége volt a sirra.

VI. A falusi lelkész.

A lelkész, Szeverin és Zsuzsánna három egész hónapig laktak együtt, majd a kriptában, majd a hársfák alatt.

Egy napon Szeverin fölkelt és pór-ruhában állt meg a lelkész előtt.

— Kedves jótevőm, itt a válás órája. Én meggyógyultam s megyek. Emlékül hagyom itt hűséges Duffomat, ki árulóm lehetne, mig nélküle távozva előbb elhiheti valaki, hogy pórfiu vagyok. Mielőtt távoznám, kedves öreg barátom, egy titkot bizok önre. Duffot jól őrizzék s szem elől ne téveszszék nyaklóját; becses az. A kulcs, mely itt kezemben van s melyet most biztos helyre rejtünk, felnyitja Duff nyak-pántját, melyben egy Andor által aláirt levélke van. Viseljétek gondját a hűséges ebnek, szeressétek az emberséges állatot, ki mától a kis Zsuzsánnáé, aki nélkül meg sem tudna már lenni, és bánjatok vele szeliden.

(Folytatása következik.)

A budai kir. várkerti épitkezés.

(Képpel az 63. l.)

Néhány évvel ezelőtt, midőn a testvérfővárosok nem voltak egyesitve, közszájon forgott egy magasrangu látogatónk ama megjegyzése: „Pest igen szép — Budáról.“ Budát nem tisztelte meg azzal, hogy e megjegyzést megforditva Budára alkalmazza, — s nagyon igaza volt; mert bármily festői fekvésü a budai oldal, az a valóban ázsiai állapot, mely nemcsak a belső utczákon, hanem a gyönyörü Dunaparton is a néző elé tárult és tárul részben még mai nap is, legföljebb a tekintetben kelthet csodálkozást, miként maradhatott meg annyi ideig egymás szomszédságában oly két ellentét, minő a budai és pesti oldal? A pesti szép kőparttal, diszes palotasorral szemben Budán szemétdombokból álló hegyvölgyes, szabályozatlan vizpart, a mult századokból maradt nyomorult, félig föld alá temetett viskók sora nyult végig s a királyi palota és a kies várkert mintegy szégyenkezve állottak e siralmas környezetben.

Most már változófélben van mindez s egy-két év mulva a budai oldal méltó társa lesz a pestinek. Az első és legfontosabb lépés a budai Dunapart szabályozása volt; ez javában foly s a lánczhidtól föl és le jó darabon már készen is van. Diszes kőpart, kényelmes kikötő, fent kellemes aszfalt sétány fog ott is kinálkozni s a hid közelében mindkét oldalon eltűntek már az apró gunyhók és modern, nagyvárosi házak és paloták emelkedtek helyökben.

A budai oldalon azonban az épitkezés általában mégis csak lassan halad és alkalmasint hosszu ideig kellett volna várnunk, mig a szép kikötőparthoz méltó felsőbb épitkezések létrejönnek, ha király ő felsége közbe nem lép s a kir. várkerti épitkezés elrendelése által egyszerre nagy lendületet nem ád a budai oldal szépülésének.

A királyi palota kibővitése már régóta tervben van s ha egyszer megkezdetik, nagy arányokban fog történni. Egyelőre maga a palota marad a régiben s csak környeke csinositását rendelte el ő felsége, mert az a rész, mely a várkert alatt a Dunaparton végignyul, valóban nem méltó szomszédsága a királyi palotának. A szabályozás, csinositás tervét Ybl Miklós jó hirü épitészünk készité s az már megnyerte a király jóváhagyását is. A tervek kivitele végett az egész házsor a „Széchenyi“ fogadótól a „Debreczen“ fogadóig kisajátitás utján megvásároltatott s e házak lebontását már meg is kezdték, az uj épitkezés pedig tavaszkor indul meg.

Az uj épületek sora, mely a Dunaparton fog a várkert tövében elnyulni, 155 öl hosszuságra terjed: a két zárépület három emeletes lesz a testőrség és az udvari személyzet számára. Jobbra-balra e mezzanines épületekhez tiz-tiz bolthelyiség fog csatlakozni, azután emeletes gloriette jő közbe és ismét boltok, ugy hogy összesen 42 boltból álló bazár fog diszeskedni a budai oldal e pontján. A bazár fölött lugasokkal ellátott terrasse fog végigvonulni s maga a várkert is Ybl tervei szerint diszesen ujjá fog alakittatni. — Az épités végrehajtásával a tervező Ybl van megbizva s a költség körülbelől egy millió frtra fog rugni, nem számitva az ócska házak kisajátitására forditott összeget, mely szintén több százezerre rugott.

Az egész épitkezésnek három év alatt befejezve kell lenni és igy a budai partnak már közel jövőben nem lesz oka szégyenkezni a fényes pesti oldal elől.

A párisi uj operaház nézőtere.

(Képpel a 66—67. lapokon.)

Impozáns, kettős oldalu rajzunkra vetett pillantás, minden tüzetes leirásnál helyesebb fogalmat nyujt az olvasónak a párisi uj dalmü-szinház belsejéről, mint a hogyan az a szinpadról tűn a néző elé. A szigoru birálóknak csupán az a kifogása e nagyszerü terem ellen, hogy a szem, mely a lépcsőházban szinte kaprázik a pazar világosságtól, a nézőtérben aránylag homályosságot lel; meg azt is neheztelik, hogy Baudry remek födél-festményei alig látszanak a nagy magasságtól. De hiszen a napnak is vannak foltjai. Egészben és nagyban e monumentalis diszépület ismét oly drágaköve Párisnak, mely számtalan idegent fog a szajnaparti városba vonzani, ugyanazon városba, mely a kül-és belháboru s egy óriási hadisarcz lefizetése után, alig négy év alatt, ismét kiépült Ateuiltől föl Charentonig s régi fényében ragyog valamennyi város fölött a franczia nép szorgalma, takarékossága, és — politikai görcsei mellett is — eszélye által: mig a diadalmas Németország Berlinje, roszul kövezett utczáival, unalmával, kisszerüségével és népességének „intelligens“ korlátoltságával nevetség tárgyává lett azon, egy ideig vérmesen táplált nagyravágyás által, hogy ők lesznek a világ központja — a mitől a szabadság, polgárosodás és izlés nemtője mentsen is meg közösmindnyájunkat.

F.

Hamburgi turfa-árus.

(Képpel a 70. lapon.)

Ami a magyar pórnál a trágya, az a turfa a szegényebb soru németnél: fütő-anyag télire. A turfa egyébkint csak az északi Németország, annak is a tengerparthoz közelebb eső részeiben fordul elő.

Két kerekü szekerén, melyet kutyádmagával huz, mig fia tolja: a vierlandi turfás ember Hamburg régi utczáit járja keresztül-kasul, sajátszerű dallámmal hangoztatván hogy: „Torp köp!“ (Turfát vegyenek!)

A turfát a talajba veszett zsombék, gyökér s egyéb gaznak zsiros málladéka képezi. Az olyan föld egyébre nem is való; meddő marad. Tán, ha annyi trágya juthatna neki, mint a mennyi nálunk fogy el melegitő anyagul, még teremne is. De a német szorgalom ugy értékesiti e meddő talajt is, mintha buzát aratna róla.

Hosszu zsinórban láthatni Hamburg, Lübeck, Bréma, Stettin, Stralsund táján a turfa-koczkát szikkadás végett apró gulákba rakva, mint nálunk a vályogot szokás.

F.